

Ochrana přírody a krajiny

Právní předpisy

- zákon č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny („ZOPK“)
- zákon č. 100/2004 Sb., o ochraně druhů volně žijících živočichů a planě rostoucích rostlin regulováním obchodu s nimi a dalších opatřeních k ochraně těchto druhů a o změně některých zákonů (zákon o obchodování s ohroženými druhy) + nařízení Rady (ES) č. 338/97 o ochraně druhů volně žijících živočichů a planě rostoucích rostlin regulováním obchodu s nimi
- zákon č. 115/2000 Sb., o poskytování náhrad škod způsobených vybranými zvláště chráněnými živočichy
- prováděcí předpisy

Orgány ochrany přírody (OOP) - § 75 a násl.

- obecní úřady
- pověřené obecní úřady
- obecní úřady obcí s rozšířenou působností
- krajské úřady
- Agentura ochrany přírody a krajiny (AOPK)
- správy národních parků
- Česká inspekce životního prostředí (ČIŽP)
- Ministerstvo životního prostředí (MŽP)
- újezdní úřady, Ministerstvo obrany
- stráž přírody

Ochrana přírody a krajiny (§ 1, § 2, § 58)

- přispívání k udržení a obnově přírodní rovnováhy v krajině, k ochraně rozmanitostí forem života, přírodních hodnot a krás, k šetrnému hospodaření s přírodními zdroji při výkonu ohled na hospodářské, sociální a kulturní potřeby obyvatel a regionální a místní poměry
- ochrana přírody a krajiny je veřejným zájmem
- každý je povinen při užívání přírody a krajiny strpět omezení vyplývající ze ZOPK

Ochrana přírody a krajiny

→ vymezená péče státu a fyzických i právnických osob o volně žijící živočichy, planě rostoucí rostliny a jejich společenstva, o nerosty, horniny, paleontologické nálezy a geologické celky, péče o ekologické systémy a krajinné celky, jakož i péče o vzhled a přístupnost krajiny →

- ochrana území
- ochrana živé přírody
- ochrana neživé přírody
- a
- obecná ochrana
- zvláštní ochrana

Základní pojmy (§ 3)

- biotop
- přírodní stanoviště
- ekosystém
- územní systém ekologické stability
- zvláště chráněná část přírody
- krajina
- .....

Obecná ochrana

Územní

1) Územní systém ekologické stability (§ 3, § 4, § 59, vyhláška č. 395/1992 Sb.)

- Portál ÚSES www.uses.cz

2) Významné krajinné prvky (§ 3, § 4, § 6)

- „ze zákona“ a registrované

- x ekologicky významný krajinný prvek

3) Krajinný ráz (§ 12)

= přírodní, kulturní a historická charakteristika určitého místa či oblasti

Obecná ochrana

4) Přírodní park (§ 12 odst.3)

= krajinný ráz s významnými soustředěnými estetickými a přírodními hodnotami,

- nařízením kraje

5) Přechodně chráněné plochy (§ 13)

= území s dočasným nebo nepředvídaným výskytem významných rostlinných nebo živočišných druhů, nerostů nebo paleontologických nálezů

- rozhodnutím

Obecná ochrana

Rostliny a živočichové (§ 5 a násl.)

- chráněny druhy planě rostoucích rostlin a volně žijících živočichů jako celek

Volně žijící ptáci (§ 5 a násl.)

- odchylný postup (§ 5b)

Dřeviny (§ 7 násl.)

- dřeviny rostoucí mimo les (§ 3 odst. 1 písm. i)
- povolení ke kácení x výjimky

Obsecná ochrana

Neživá příroda (§ 10 a násl.)

Jeskyně (§ 10)

- není součást pozemku, předkupní právo státu (§ 61)

Paleontologické nálezy (§ 11)

- nálezy, záchranný paleontologický výzkum - omezení vlastníka

Zvláštní ochrana (§ 14 a násl.)

1) Územní (zvláště chráněná území)

- národní parky (NP)
- chráněné krajinné oblasti (CHKO)
- národní přírodní rezervace (NPR)
- přírodní rezervace (PR)
- národní přírodní památky (NPP)
- přírodní památky (PP)

- soustava NATURA 2000

2) ochrana rostlin a živočichů

3) zvláštní ochrana nerostů

Zvláště chráněná území

1) Národní park (§ 15 a násl.)

= rozsáhlá území s typickým reliéfem a geologickou stavbou a převažujícím výskytem přirozených nebo člověkem málo pozměněných ekosystémů, jedinečná a významná v národním či mezinárodním měřítku z hlediska ekologického, vědeckého, vzdělávacího nebo osvětového - 4

- vyhlašují se zákonem (ZOPK), státní správa – správy NP
- základní ochranné podmínky, bližší ochranné podmínky, klidová území, 4 zóny ochrany přírody
- lesy v NP
- pozemky ve vlastnictví státu nelze zcizit

Zvláště chráněná území

2) Chráněná krajinná oblast (§ 25 a násl.)

= rozsáhlá území s harmonicky utvářenou krajinou, charakteristicky vyvinutým reliéfem, významným podílem přirozených ekosystémů lesních a trvalých travních porostů, s hojným zastoupením dřevin, popřípadě s dochovanými památkami historického osídlení - 25

- vyhláší se nařízením vlády, státní správa - AOPK
- hospodaření dle 3 -4 zón ochrany
- zákazy (§ 26)- mírnější než NP

Zvláště chráněná území

Maloplošná chráněná území – mohou být zřízena v rámci velkoplošných

3) Národní přírodní rezervace (§ 28 a násl.)

= menší území mimořádných přírodních hodnot, kde jsou na přirozený reliéf s typickou geologickou stavbou vázány ekosystémy významné a jedinečné v národním či mezinárodním měřítku – 112

- vyhláší se vyhláškou (MŽP), státní správa - AOPK
- zákazy (§ 29 + zřizovací předpis) – přísnější než CHKO
- pozemky ve vlastnictví státu nelze zcizit

Zvláště chráněná území

4) Národní přírodní památka (§ 35)

= přírodní útvar menší rozlohy, zejména geologický či geomorfologický útvar, naleziště nerostů nebo vzácných či ohrožených druhů ve fragmentech ekosystémů, s národním nebo mezinárodním ekologickým, vědeckým či estetickým významem, a to i takový, který vedle přírody formoval svou činností člověk – 106

- vyhláší se vyhláškou (MŽP), státní správa – AOPK
- zákazy (§ 35 odst. 2 + zřizovací předpis)
- pozemky ve vlastnictví státu nelze zcizit

Zvláště chráněná území

5) Přírodní rezervace (§ 33 a násl.)

= menší území soustředěných přírodních hodnot se zastoupením ekosystémů typických a významných pro příslušnou geografickou oblast

- zřizuje se nařízením kraje, státní správa – krajský úřad
- zákazy (§ 34 + zřizovací předpis, mírnější než NPR)

6) Přírodní památka (§ 36)

= přírodní útvar menší rozlohy, zejména geologický či geomorfologický útvar, naleziště vzácných nerostů nebo ohrožených druhů ve fragmentech ekosystémů, s regionálním ekologickým, vědeckým či estetickým významem, a to i takový, který vedle přírody formoval svou činností člověk,

Zvláště chráněná území

- zřizuje nařízením kraj, státní správa – krajský úřad
- zákazy (§ 36 + zřizovací předpis), mírnější než NPP

Výjimky ze zákazů ze ZCHÚ (§ 43)

- rozhodnutím/OOP v případě, kdy jiný veřejný zájem převažuje nad zájmem ochrany přírody, nebo v zájmu ochrany přírody anebo tehdy, pokud povolovaná činnost významně neovlivní zachování stavu předmětu ochrany zvláště chráněného území.

Zvláště chráněná území

Ochranné pásmo (§ 37) x CHKO

- 50 m, nevyhlásí-li orgán ochrany přírody jiné, příp. žádné
- k vybraným činnostem souhlas

Péče o ZCHÚ (§ 38 a násl.)

- plány péče (krom NP) a zásady péče o národní parky - odborný a koncepční dokument, návrhy opatření na zachování nebo zlepšení stavu předmětu ochrany v ZCHÚ a na zabezpečení ZCHÚ před nepříznivými vlivy okolí v jeho ochranném pásmu; podklad pro plánovací dokumenty a pro rozhodování orgánů ochrany přírody

Územní ochrana – NATURA 2000 (§ 45a a násl.)

= soustava chráněných území, která vytvářejí na svém území podle jednotných principů všechny státy Evropské unie

- cíl - zabezpečit ochranu těch druhů živočichů, rostlin a typů přírodních stanovišť, které jsou z evropského pohledu nejcennější, nejvíce ohrožené, vzácné či omezené svým výskytem jen na určitou oblast
- ČR – evropsky významné lokality a ptačí oblasti
- vychází ze směrnice:
  - 2009/147/ES, o ochraně volně žijících ptáků
  - 92/43/EHS, o ochraně přírodních stanovišť

Územní ochrana – NATURA 2000

1) Evropsky významné lokality (EVL)

definovány těmito způsoby:

- lokalita v národním seznamu – nařízení vlády č. 318/2013 Sb., o stanovení národního seznamu EVL
- lokalita v evropském seznamu – nařízení vlády č. 66/2009 Sb., o EVL, které byly zařazeny do evropského seznamu, nařízení vlády č. 187/2018 Sb.
- sporná lokalita = lokalita splňující podmínky pro zařazení do národního seznamu, kam nebyla zařazena a jedná se o jejím zařazení do

Územní ochrana – NATURA 2000

Ochrana EVL:

- základní (§ 45c)
- v kategorii ZCHÚ (nařízení vlády č. 318/2013 Sb., o stanovení národního seznamu EVL)
- smluvní ochrana – (§ 45c, § 39)

2) Ptačí oblasti (§ 45e)

- území nejvhodnější pro ochranu z hlediska výskytu, stavu a početnosti populací druhů ptáků dle nařízení vlády č. 51/2005 Sb., kterým se stanoví druhy a počet ptáků, pro které se vymezují ptačí oblasti → jednotlivá nařízení vlády stanovující konkrétní oblasti

Územní ochrana – NATURA 2000

Provádění činností (§ 45g a násl.)

- podmínky pro udělení souhlasného aktu OOP (§ 45g)
- koncepce nebo záměr, který může samostatně nebo ve spojení s jinými významně ovlivnit předmět ochrany nebo celistvost EVL nebo ptačí oblasti, podléhá hodnocení jeho důsledků na toto území a stav jeho ochrany z uvedených hledisek → nelze-li vyloučit vliv → EIA → nelze-li vyloučit vliv → varianty řešení eliminující nebo snižující vliv, → neexistuje-li řešení bez negativního vlivu, lze povolit jen z důvodu převažujícího veřejného zájmu + kompenzace

Ochrana rostlin a živočichů (§ 46 a násl.)

Památné stromy (§ 46 a násl.)

- mimořádně významné stromy, jejich skupiny a stromořadí lze vyhlásit za památné
- zákazy, ochranné pásmo, výjimky (§ 56)

Zvláště chráněné rostliny a živočichové (§ 48 a násl.)

- = druhy rostlin a živočichů, které jsou ohrožené nebo vzácné, vědecky či kulturně velmi významné
- chráněn každý jedinec ve všech částech i vývojových stádiích

Ochrana rostlin a živočichů

Členění dle stupně ohrožení:

- kriticky ohrožené
- silně ohrožené
- ohrožené

→ vyhláška č. 395/1992 Sb., kterou se provádějí některá ustanovení zákona České národní rady č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny

- povinnost prokázání původu (CITES), zákazy, výjimky (§ 56)

Zvláštní ochrana nerostů (§ 51)

= druhy nerostů, které jsou vzácné nebo vědecky či kulturně hodnotné,
lze vyhlásit za zvláště chráněné

- seznam (vyhláška MŽP) není dosud vydán

Přístup do krajiny (§ 63)

Veřejně přístupné účelové komunikační stezky a pěšiny

- mimo zastavěné území lze zřizovat nebo rušit se souhlasem OOP

Přístup do krajiny

- volný průchod přes pozemky ve vlastnictví či nájmu státu, obce nebo jiné právnické osoby – podmínky
- X zastavěné či stavební pozemky, dvory, zahrady, sady, vinice, chmelnice a pozemky určené k faremním chovům zvířat
- oplocené pozemky - umožnění průchodu

Účast občanů (§ 70)

- občanské sdružení (spolek) nebo jeho organizační jednotka (subjektivita- osobnost), jehož hlavním posláním podle stanov je ochrana přírody a krajiny →

→ požadavek u příslušných orgánů státní správy (platnost 1 rok, věcná a místní specifikace)

→ informace o všech zamýšlených zásazích a zahajovaných správních řízeních, při nichž mohou být dotčeny zájmy ochrany přírody a krajiny (x řízení navazujících na EIA)

→ právo účastnit se řízení dle ZOPK – žádost do 8 dnů od informace o zahájení

Odpovědnost na úseku OPK (§ 86 a násl.)

- odstranění následků neoprávněných zásahů (§ 86)
- přestupky (§ 87 a násl.)
- odebrání nedovoleně držaných jedinců zvláště chráněných druhů (§ 89)

CITES

= Úmluva o mezinárodním obchodu ohroženými druhy volně žijících živočichů a planě rostoucích rostlin (Convention on International Trade in Endangered Species of Wild Fauna and Flora)

- účel- regulace mezinárodního obchodu s ohroženými druhy živočichů a rostlin

zákon č. 100/2004 Sb., o ochraně druhů volně žijících živočichů a planě rostoucích rostlin regulováním obchodu s nimi a dalších opatřeních k ochraně těchto druhů a o změně některých zákonů (zákon o obchodování s ohroženými druhy)

+

- nařízení Rady (ES) č. 338/97 o ochraně druhů volně žijících živočichů a planě rostoucích rostlin regulováním obchodu s nimi

Náhrada škod způsobených zvláště chráněnými živočichy

- zákon č. 115/2000 Sb., o poskytování náhrad škod způsobených vybranými zvláště chráněnými živočichy
- bobr evropský, vydra říční, los evropský, medvěd hnědý, rys ostrovid, vlk
- náhrada škody způsobená vybraným živočichem, který byl v době, kdy ke škodě došlo, živočichem zvláště chráněným podle zvláštního právního předpisu (vyhláška č. 395/1992 Sb.)
- škoda na životě nebo zdraví fyzické osoby nebo majetku
- hradí stát